

باسمه تعالی

جناب آقای دکتر مدرس هاشمی
رئیس محترم دانشکده برق و کامپیوتر دانشگاه صنعتی اصفهان

سلام علیکم.

چنان که مستحضرد، T_EX مجموعه‌ای از سامانه‌های نرم‌افزاری است که برای حروفچینی و صفحه‌بندی متنها، به‌ویژه متنهایی که شامل فرمولها، جدولها و تصویرهای فراوان است، تولید شده است. این بسته نرم‌افزاری تحت سیستم‌عاملهای یونیکس، ام‌اس‌داس و ویندوز قابل اجراست و بیش از ۳۰ سال است که سازمانهای مختلفی مانند انجمنهای ریاضی دنیا و ناشرانی مانند Cambridge, Addison Wesley و Springer-Verlag از آن استفاده می‌کنند. به‌علاوه، این نرم‌افزار یکی از محبوب‌ترین نرم‌افزارهای حروفچینی در محیطهای دانشگاهی است و برای حروفچینی متنها علمی و پایان‌نامه‌ها و حتی اسلایدها، از ریاضیات و فیزیک و شیمی گرفته تا زبان‌شناسی، از آن استفاده می‌شود.

در کشور ما گروههای مختلفی با درک این نیاز به تبدیل این نرم‌افزار به نرم‌افزاری برای حروفچینی متنها علمی فارسی پرداخته‌اند و به شیوه‌های مختلف، نسخه‌های فارسی شده گوناگونی از این نرم‌افزار را، از نمونه‌های دانشگاهی تا نسخه‌های تجاری، ارائه کرده‌اند. بهترین نسخه تجاری فارسی این نرم‌افزار T_EX-ماژکی است که توسط شرکت داده‌کاوی ایران تهیه شده و از پانزده سال پیش تاکنون در بسیاری از دانشگاهها و مؤسسه‌های علمی و انتشاراتی، از جمله انجمن ریاضی ایران، انتشارات دانشگاه صنعتی شریف، انتشارات دانشگاه شیراز، مرکز نشر دانشگاهی، انتشارات فاطمی و غیره، به‌کار گرفته می‌شود. بعضی از قابلیت‌های خاص این نسخه از این قرار است:

• برنامه فارسی شده T_EX

موتور حروفچینی و صفحه‌بندی بازنویسی شده و قابلیت‌های بنیادی زیر به آن اضافه شده:

- تعامل با زبان فارسی (کاربران فارسی‌زبان می‌توانند دستورها را به زبان فارسی وارد کنند و پیغامهای سامانه را به زبان فارسی دریافت کنند)،
- پردازش متن فارسی،
- پردازش جدولهای فارسی از راست به چپ،
- پردازش ویژگیهای قلمهای فارسی از قبیل اعراب‌گذاری در تناسب با حروف مختلف و میانخط‌گذاری.

• بسته $\text{L}^{\text{A}}\text{T}_{\text{E}}\text{X} 2_{\epsilon}$

این بسته که گسترده ترین واسط کاربر $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ است بازنویسی شده و قابلیت تعامل با زبان فارسی به آن اضافه شده است. علاوه بر این، ساختارهای آن به گونه ای بهینه شده اند که می توان آنها را به سهولت در متنهای دوزبانه و دوجهته به کار گرفت.

• سبکهای ویژه

برای ساختارهایی که ویژه زبان و خط فارسی است، مانند شعر سنتی و انواع پانویسهای دوزبانه، سبکهای ویژه ای تولید شده است.

• تنوع قلمها

قلمهای متنوعی تولید شده که اقلأ در شش خانواده مختلف تعریف شده اند. علاوه بر این، کاربران می توانند از قلمهای TrueType هم در $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ استفاده کنند.

• برنامه های جانبی

برنامه هایی برای جستجو و ویرایش زنجیره ای پرونده های فارسی و تبدیل انواع پرونده ها از قبیل خروجیهای ام اس ورد و زرن گار به قالب توصیف شده ساخته شده اند.

• ترجمه بسته های پرمصرف

برای بسیاری از بسته های پرمصرف مانند گرافیک، رنگ، جدولهای ویژه، محیطهای چندستونی و شناور واسط فارسی تعریف شده و قابلیت پردازش متنهای دوجهته اضافه شده است.

دبیرخانه شورای عالی اطلاع رسانی با درک نیاز جامعه علمی به نرم افزاری با قابلیت های پردازشی فارسی برای حروف چینی و به نیت کمک به این جامعه از یک سو و از سوی دیگر فراهم آوردن ابزارهایی برای حفظ و گسترش جنبه های مختلف حروف چینی فارسی (از جمله تایپوگرافی فارسی که در نرم افزارهایی مانند MS Word به کلی نادیده گرفته شده)، این بسته نرم افزاری را تهیه و به صورت متن باز منتشر کرده است و آن را در درگاه <http://www.takfa.ir> در اختیار عموم قرار داده است. علاوه بر این، کد منبع این نرم افزار نیز با مستندات کامل و با هدف استفاده و به اشتراک گذاشته شدن تجربه ها در این زمینه منتشر می شود. ضمناً، در نظر است که در آینده ای نزدیک، «گروه کاربران یک فارسی» به همت اساتید محترم دانشگاه های کشور و مساعدت نهادهای اجرایی ذی ربط تشکیل شود و به صورت سامانمند و منسجم نیازهای کاربران را پیگیری کند و تحولات این نرم افزار را مدیریت کند.

نظر به مراتب فوق، خواهشمند است ضمن اعلام وصول، دستور فرمایید که موضوع به طور مقتضی بررسی شود و این دبیرخانه را نیز از نظرات خود بهره مند سازید.

نصراله جهانمرد

دبیر شورای عالی اطلاع رسانی